

Kent ve Gıda

Sayı 33 • Ağustos 2021

Son Yazı Gönderme Tarihi: 15 Haziran 2021

Sayı Editörü: Dr. Öğr. Üyesi Candan Türkkan, Özyeğin Üniversitesi

Modern kentte gıda, özel ve kamusal alanın kesişimindedir. Bir yandan, bedenlerin hayatta kalabilmeleri ve yeniden üretimleri (*re-production*) için gereklidir ve bu bağlamda da bu yeniden üretimin gerçekleştiği özel alanın bir parçasıdır. Özel alandakiler tarafından, onların emeğiyle üretilir ve özel alan içerisinde, o özel alana dahil kişilerce (en azından kısmen) onların yeniden üretimi için tüketilir. Diğer yandan, metalaşan gıda özel alandan çıkarak kamusalın da bir parçası haline gelir. Kamusal alan, üretim tarzı ve üretim ilişkileri üzerinden şekillenirken, gıda da dolaşımdaki bir meta olarak bu şekillendirme sürecine katılır. Böylece, kentteki kamusal ve özel alanlarda farklı ilişkiler içerisinde, farklı (kullanım, piyasa, sembolik, vs.) değerler ve anlamlar taşıyarak ve farklı anlam-yaratma ritüellerine, pratiklerine ve mekanizmalarına dahil olarak bulunur. Üstelik bu ilişkilerin, anlamların ve anlam-yaratma ritüellerinin, pratiklerinin ve mekanizmalarının barındırdığı gerginlikleri de barındırmaya devam eder. Hatta kentteki yemek mekanları (*fine dining* restoranlar, esnaf lokantaları, seyyar midye dolmacılar, döner büfeleri, pazarlar, turşucular, organik gıda dükkanları, sağlıklı fırınlar, organik pazarlar, gıda toplulukları ve daha niceleri) ve kentin yemek kültürü üzerinden bu gerginliklerin ekonomik, sosyal, alansal ve sembolik olarak dışavurumu için bir aracı olur.

Bu sayıda, kent içerisinde ve kent için gıda üretiminin ve tüketiminin, bu üretimi ve tüketimi mümkün kılan işe pratiklerinin, gıda tedarik zincirinin, yemek mekanlarının, üretim alanlarının (kent bostanları, bahçeleri, çeperlerdeki üretim) ve yemek kültürünün, kenti nasıl şekillendirdiğini tartışmayı amaçlıyoruz. Amacımız, kent ve gıda ilişkisine, olabildiğince geniş bir çerçeveden, politik ekonomiyi, kent-kent çeperi-kır ilişkilerini, soylulaşmayı, banliyöleşmeyi, neoliberal küreselleşmenin işe mekanizmalarına etkilerini, yemek kültürünü ve yemek tarihini, kentleşme, kentleşme ve kentsel dönüşüm dinamiklerini, Batılılaşmayı ve modernleşmeyi, devletin tarım, gıda ve beslenme politikalarını ve bunların farklı (yeme içme, turizm, enerji, ilaç ve kimya, vs.) sektörlerdeki politik ekonomik izdüşümlerini önemseyerek bakmak. Bu bağlamda, aşağıdaki soruların tartışma çerçevesini çizmeye rehber olmasını umuyor, ancak çağrıya cevap vermek için bu sorulara odaklanmanın bağlayıcı olmadığını belirtmek istiyoruz.

- Yaşamsal süreçlerin devamlılığını tehdit eden biyolojik ve ekonomik krizler ve bulaşıcılar (2008 gıda krizi, 1990'lardaki BSE krizi, iklim krizi, Covid19, vb.) kentsel mekanları ve kent-gıda ilişkilerini nasıl tekrar düzenlemekte ve sosyal-politik, kamusal-özel ayrımlarını nasıl tekrar yapılandırmaktadır? Covid19 özelinde ileriye bakarak, bu tekrar düzenlemelerin nasıl bir gıda sistemi ortaya çıkaracağı tahmin edilebilir? Bu yeni sistemde, kent, nasıl beslenecektir?
- Özel ve kamusal alanlar, hem toplumsal cinsiyeti ve toplumsal cinsiyet ilişkilerini yapılandırır hem de onlar tarafından yapılandırılır. Bu bağlamda özel ve kamusalın kesişiminde duran gıda da ilişkiler, ilişkilendirmeler, normlar ve alansal ayrışmalar üzerinden şekillenir. Bu bağlamda, farklı kentsel yemek mekanlarında (*fine dining* restoranlar, esnaf lokantaları, seyyar midyeciler, kafeler, döner büfeleri, pazarlar, turşucular, organik gıda dükkanları, sağlıklı fırınlar, organik pazarlar, gıda toplulukları ve daha niceleri) toplumsal cinsiyet ve gıda ilişkisi nasıl kurgulanır? Kentteki sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler (göç, ekonomik kriz, küreselleşme, vs.) bu ilişkiyi nasıl etkiler?
- Küreselleşme ile kentlerdeki özel ve kamusal yemek mekanlarında, erkeklik ve kadınlık normları ve deneyimleri, yemek üretim ve tüketim pratikleri, ritüelleri ve sembolleri doğrultusunda nasıl değişmiş ve yeniden üretilmiştir?
- Kapitalist üretim, göçün getirdiği emekten farklı şekillerde faydalanır; göçün mümkün kıldığı farklı hukuki statüler sayesinde ortaya çıkan güvencesizlikleri kendi lehine çevirerek sömürür. Bu bağlamda son dönemde Türkiye'nin aldığı göç dalgaları ile kentsel alanlar ve mekanlar, değişen üretim ilişkileri doğrultusunda nasıl dönüşmüş ve kent-gıda ilişkisini nasıl dönüştürmüştür?
- Kapitalist üretim biçimi, modern kentlerin gıda üretim ve tüketimini nasıl düzenlenmiştir? Bu düzenleme, devleti, devlet-toplum ve kamusal-özel ilişkisini nasıl örgütlemiştir? Bu düzenleme ve örgütlenmeye bakılarak, nasıl bir kapitalizm sonrası düzen(leme) hayal edilebilir?
- Modernitede yaşamsal süreçlerin ve ihtiyaçların üretimi, işesi ve tüketiminin öncelenmesi ile biyopolitika odaklı bir yönetimsellik kurgulandığı söylenebilir mi? Eğer öyleyse, bu biyopolitik yönetimsellik, gıda politikasına, özellikle de kent işesine nasıl yaklaşır?

- Son dönemde Türkiye'nin aldığı göç dalgaları kentlerin yemek kültürlerini nasıl değiştirmiştir? Bu değişimden feyz alarak, önceki göç dalgaları ile yaşanan mutfak ve yemek kültürü dönüşümleri ile ilgili neler söyleyebilir?
- *Smart city* tahayyülünde kent-gıda ilişkisi nasıl kurgulanmaktadır?
- *Slow Food* ve *Fair Trade* gibi etik tüketim hareketleri, 'doğru' tüketici tercihlerinin 'doğru' üreticileri ve 'doğru' üretim pratiklerini besleyeceğini, böylece de sürdürülemez üretim pratiklerinin azalacağını varsaymaktadır. Ancak bu noktada bu iddianın bazı iç çelişkileri de meydana çıkar: Mesela, odakları tarım, çiftçiler ve kır olsa da kentlidirler ve tüketici kaygılarıyla ortaya çıkmışlardır. Yerelliği, yerliliği ve otantikliği önemsemekle beraber küresel toplumsal gıda hareketleridir. Destekledikleri üreticiler kırsal alt gelir gruplarından olmakla beraber üyeleri ve hitap ettikleri kentli orta ve orta üst gelir grubundandır. Bu çelişiklerden yola çıkarak, neoliberal küreselleşmenin, kentteki 'alternatif' iase mekanları, mekanizmaları ve aktörleri için nasıl çelişikler ve fırsatlar yarattığı söylenebilir?

Olası diğer konu başlıkları:

- Kentte gıda güvenliğinin sınıf dinamikleri
- Kahve, çay ve diğer keyif vericilerin kentteki iz düşümleri
- Banliyöleşme, sürdürülebilirlik ve kentte tarım
- Gastronomi ve kent turizmi
- Dizilerde kent ve gıda
- Kentte gıda ve tüketici örgütlenmeleri
- Topluluk destekli tarım
- Kentte ve kırdaki gıda örgütlerinin (üretici kooperatifleri, birlikler, tüketici örgütleri) sınıfsal dinamikleri
- Soylulaşma ve yeme içme sektörü
- Göç, kent ve etnik restoranlar
- Soylulaşma, spor ve alternatif proteinler
- Kent bahçeleri ve 'kendini besleme'nin sınıfsal dinamikleri

Bu bağlamda, belirtilen çerçeve içinde ancak yukarıda sıralananlarla sınırlı kalmamak üzere, çalışmalarınızı en geç 15 Haziran 2021 tarihine kadar internet sitemiz (<http://idealkentdergisi.com/>) üzerinden 'MAKALE GÖNDER' menüsünü takip ederek DergiPark sistemi aracılığı ile bizlere ulaştırabilirsiniz. Sayı editörü ile iletişim kurmak isteyen editor@idealkentdergisi.com adresine e-posta gönderebilir. Gönderilen makaleler derginin "yayın ilkeleri" ve "yazım kuralları" doğrultusunda hazırlanmalıdır. Araştırma makalelerinde "Etik Kurul Belgesi" gerekmektedir. Lütfen ayrıntılı bakınız. <https://www.idealkentdergisi.com/yayin-ilkeleri/#>

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz...

İdealKent (Kent Araştırmaları Dergisi)

Nasuh Akar mahallesi 1403. Cad. 10/5 Balgat-Çankaya/Ankara. Tel: 0312 285 53 59

<http://www.idealkentdergisi.com>